

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U000897

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 07-04-2026

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лещук Ірина Володимирівна

2. Iryna V. Leshchuk

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8353-6710

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 222

Назва наукової спеціальності: Медицина

Галузь / галузі знань: охорона здоров'я

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Медицина

Дата захисту: 26-05-2026

Спеціальність за освітою: Лікувальна справа

Місце роботи здобувача: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 12784

Повне найменування юридичної особи: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 76.29.52, 76.29.52.21

Тема дисертації:

1. Психічні розлади при втраті та горюванні: особливості перебігу, фактори ризику, діагностика, принципи втручання
2. Mental disorders in bereavement and grief: course features, risk factors, diagnosis, and intervention principles

Реферат:

1. Повномасштабне вторгнення Росії на територію України 24.02.2022 року як продовження загарбницької військової політики попередніх восьми років (до 2022 року), спричинило поглиблення гуманітарної кризи, що негативним чином відобразилося на психічному здоров'ї населення. Війна принесла як втрати серед військових та цивільного населення, так і перебування в умовах тривало підвищеного рівня стресу, збільшуючи поширеність психічних розладів у тих, хто пережив смерть чи загибель близьких людей. За даними дослідження Redican та колег, опублікованого у 2024 році, 87,7% дорослих українців мали досвід переживання втрати щонайменше однієї близької людини протягом свого життя. У реаліях триваючої кілька років війни горювання поступово перетворюється на масове соціальне явище, що є одним з викликів для системи охорони психічного здоров'я. Горювання є природною психобіологічною реакцією на значущу для

людини втрату. В основі цієї реакції лежить сепараційний дистрес або дистрес розлуки (Boelen, 2022). У більшості випадків це адаптаційний процес, що завершується інтеграцією досвіду втрати в автобіографічну пам'ять. Однак, за певних обставин? горювання може набувати патологічного характеру, тобто ставати тривалим, персистуючим та інвалідизуючим. Цей стан отримав нозологічне визначення у останніх переглядах міжнародних психіатричних класифікацій: розлад тривалого горя (РТГ) був включений до Міжнародної класифікації хвороб 11-го перегляду (МКХ-11, ВООЗ, 2018) та Діагностичного і статистичного мануалу психічних розладів (DSM-5-TR, APA, 2022). Відповідно до МКХ-11, діагноз РТГ може встановлюватись не раніше ніж через 6 місяців після втрати, а за DSM-5-TR, не раніше 12 місяців. Умови воєнного часу формують також специфічний контекст, який підвищує ризик переходу нормального горювання у патологічне. Переважно раптовий та насильницький характер воєнних втрат, неможливість або обмеження у проведенні поховальних ритуалів, поширеність невизначених втрат через зникнення безвісти близької людини або її перебування у полоні, досвід переживання множинних втрат, хронічне стресове навантаження можуть обтяжувати перебіг горювання через зниження адаптаційної спроможності до проходження цього процесу та асиміляції досвіду. Дослідження Redican та співавторів показало, що особи, які втратили близьких унаслідок воєнних дій, у три рази частіше відповідали діагностичним критеріям РТГ, порівняно з тими, чий близький померли від природних причин (Redican et al., 2024). Горювання в умовах воєнного часу нерідко ускладнюється розвитком супутніх психічних розладів: посттравматичного стресового розладу (ПТСР), тривожних та депресивних розладів. Алгоритми надання психіатричної та психосоціальної допомоги при РТГ, ПТСР та тривожно-депресивних розладах відрізняються, це наголошує на клінічній значущості їх диференційної діагностики. Систематичних даних про типологію симптоматичних профілів горювання, визначених предикторів та превенторів психічних розладів в контексті переживання втрати близької людини та адаптованих до використання з україномовними людьми діагностичних інструментів не є достатньо. Також в Україні відсутні затверджені національні клінічні настанови та протоколи щодо психіатричного та психосоціального супроводу осіб, що переживають горювання. Це може розглядатися як системна прогалина в умовах триваючої кілька років війни (Pinchuk et al., 2024). Вищеописане визначає актуальність даного дослідження та обґрунтовує вибір теми. Метою дисертаційного дослідження є наукове обґрунтування та удосконалення психіатричної допомоги особам, які переживають втрату близької людини під час війни в Україні, на основі аналізу психопатологічних проявів горювання, симптомів розладу тривалого горя, посттравматичного стресового розладу, тривожної та депресивної симптоматики та чинників, асоційованих з їх вираженістю, шляхом розробки комплексної скринінгової оцінки психічного стану та принципів психосоціального супроводу. Завдання дослідження: 1. Проаналізувати сучасні наукові підходи до розуміння процесу горювання, розладу тривалого горя та наслідків втрати близької людини для психічного здоров'я, зокрема в умовах воєнного стресу. 2. Вивчити соціально-демографічні, клінічні та психосоціальні характеристики осіб, які пережили втрату близької людини в умовах триваючої війни, та дослідити їх зв'язок із вираженістю психопатологічної симптоматики. 3. Провести психометричну оцінку (оцінити внутрішню узгодженість, факторну структуру, конвергентну валідність, валідність відомих груп у досліджуваній вибірці) скринінгових, діагностичних та таких, що оцінюють психологічні процеси, інструментів, що можуть використовуватися для дослідження психічного стану людей, які переживають втрату. 4. Здійснити клініко-психопатологічну характеристику виявлених типів перебігу горювання за показниками симптомів РТГ, ПТСР, тривожних та депресивних розладів.

2. Russia's full-scale invasion of Ukraine on 24 February 2022, as a continuation of its aggressive military policy of the preceding eight years, deepened the humanitarian crisis and had profound adverse effects on the mental health of the population. The war brought both military and civilian casualties and exposed the population to chronically elevated stress, increasing the prevalence of mental disorders among those who experienced the death or loss of loved ones. According to Redican and colleagues (2024), 87.7% of adult Ukrainians had experienced the loss of at least one close person during their lifetime. In the context of a war now spanning several years, bereavement is gradually becoming a mass social phenomenon and a major challenge for the mental health system. Bereavement is a natural psychobiological response to a meaningful loss, rooted in separation distress (Boelen,

2022). In most cases, it is an adaptive process that culminates in the integration of the loss experience into the bereaved person's autobiographical memory. However, under certain circumstances, grief may take a pathological course, becoming prolonged, persistent, and impairing. This condition has received nosological recognition in recent revisions of international psychiatric classifications: Prolonged Grief Disorder (PGD) was included in the International Classification of Diseases, 11th Revision (ICD-11, WHO, 2018) and the Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Text Revision (DSM-5-TR, APA, 2022). According to ICD-11, PGD may be diagnosed no earlier than 6 months after the loss; according to DSM-5-TR, no earlier than 12 months. Wartime conditions create a specific context that elevates the risk of transition from normal to pathological grief. The predominantly sudden and violent nature of war-related losses, the impossibility or restriction of funeral rituals, the prevalence of ambiguous losses due to disappearance or captivity of a loved one, cumulative loss experiences, and chronic stress exposure may all compromise adaptive grief processing and the assimilation of loss. Redican et al. (2024) found that individuals who lost loved ones due to combat were three times more likely to meet diagnostic criteria for PGD compared to those whose loved ones died from natural causes. Bereavement in wartime is frequently complicated by co-occurring mental disorders: post-traumatic stress disorder (PTSD), anxiety disorders, and depressive disorders. The clinical pathways for psychiatric and psychosocial care differ substantially across PGD, PTSD, and anxiety-depressive disorders, underscoring the clinical importance of differential diagnosis. Systematic data on the typology of symptomatic grief profiles, predictors and preventive factors for mental disorders in the context of bereavement, and psychometrically validated assessment tools for Ukrainianspeaking populations remain insufficient. Furthermore, Ukraine currently lacks approved national clinical guidelines and protocols for the psychiatric and psychosocial care of bereaved individuals, a systemic gap in the context of an ongoing multi-year war (Pinchuk et al., 2024). The above considerations establish the relevance of this study and provide the rationale for the choice of its topic.

Aim of the study The aim of the dissertation is the scientific substantiation and improvement of psychiatric and psychosocial care for individuals who have experienced the loss of a loved one during the war in Ukraine, based on the analysis of psychopathological manifestations of grief, symptoms of prolonged grief disorder, PTSD, anxiety and depressive symptomatology, and factors associated with their severity, through the development of a comprehensive mental health screening system and principles of psychosocial care.

Research Objectives

1. To analyze current scientific approaches to understanding the grief process, prolonged grief disorder, and the mental health consequences of bereavement, particularly in the context of war-related stress.
2. To examine the sociodemographic, clinical, and psychosocial characteristics of individuals who have experienced bereavement during the ongoing war, and to investigate their associations with the severity of psychopathological symptomatology.
3. To conduct a psychometric evaluation (assessing internal consistency, factor structure, convergent validity, and known-groups validity in the study sample) of screening, diagnostic, and psychological process-assessment instruments applicable to the study of mental health in bereaved individuals.
4. To identify the structure and typology of psychopathological grief profiles in individuals experiencing bereavement during the ongoing war, using cluster analysis of cognitive-behavioral grief mechanisms and somatic distress indicators.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Хаустова О.О., Лещук І.В. Понад рік війни та втрат: відродження з попелу горя для творення нового життя // Український медичний часопис. – 2023. – № 2. – С. 52–60. – ISSN 1562-1146.

- Лещук І., Бут Т. Актуальні питання дослідження горювання після втрати близької людини // Психосоматична медицина та загальна практика. – 2024. – Т. 9, № 4. – DOI: 10.26766/pmgp.v9i4.565. – ISSN 2519-8572.
- Frankova I., Senyk O., Avramchuk O., Leshchuk I., Rudys A., Kurapov A., Goral A. Psychometric properties of the revised Ukrainian version of the Continuous Traumatic Stress Response scale (CTSR) in the context of the Russo-Ukrainian war // European Journal of Psychotraumatology. – 2025. – Vol. 16, № 1. – Article 2463186. – ISSN 2000-8066
- Лещук І., Бут Т., Зеленько Є., Франкова І. Психометричні характеристики україномовних версій шкал нереальності втрати, дезадаптивних когніцій та тривожно-депресивного уникнення у вибірці осіб, які пережили втрату близької людини в умовах війни // Психосоматична медицина та загальна практика. – 2025. – Т. 10, № 2. – DOI: 10.26766/pmgp.v9i4.565. – ISSN 2519-8572.
- Лещук І., Бут Т., Зеленько Є., Франкова І. Чинники, асоційовані з тривалим горюванням, ПТСР та тривожно-депресивним дистресом серед осіб, які втратили близьких під час війни в Україні // Психосоматична медицина та загальна практика. – 2025. – Т. 10, № 3. – DOI: 10.26766/pmgp.v10i3.658 – ISSN 2519-8572.
- Frankova I., Leshchuk I. Traumatic loss, bereavement, and prolonged grief disorder in times of war: insights from Ukraine // European Neuropsychopharmacology. – 2026. – Vol. 106:112768. – ISSN 0924-977X. – DOI: 10.26766/pmgp.v10i2.593

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість: поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0124U000697; 0122U202016

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Хаустова Олена Олександрівна

2. Olena O. Khaustova

Кваліфікація: д.мед.н., професор, 14.01.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8262-5252

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Герасименко Лариса Олександрівна
2. Larysa O. Herasymenko

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9002-3641

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Полтавський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 43937407

Місцезнаходження: вул. Шевченка, Полтава, Полтавський р-н., 36011, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Огоренко Вікторія Вікторівна
2. Viktoriia V. Ohorenko

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0549-4292

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02010681

Місцезнаходження: вул. Володимира Вернадського, Дніпро, Дніпровський р-н., 49044, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Абдяхімова Ціра Борисівна
2. Tsira B. Abdriakhimova

Кваліфікація: д.мед.н., професор, 14.01.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9406-2696

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дзеружинська Наталія Олександрівна

2. Nataliya A. Dzeruzhinskaya

Кваліфікація: д.мед.н., професор, 14.01.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0427-7472

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Омелянович Віталій Юрійович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Омелянович Віталій Юрійович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Паливода Роман

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна